

Nombres que salven vides: Florence Nightingale

Florence Nightingale va néixer el 12 de maig de 1820 a Florència (d'aquí ve el seu nom) encara que era filla d'una família anglesa de classe alta. Des de petita es va interessar per les matemàtiques (precisament fou el seu pare qui la va introduir en aquesta ciència) i molt jove va decidir dedicar la seva vida a tenir cura de les persones malaltes. Malgrat que, d'entrada, aquesta decisió s'allunyava de la idea que s'havia fet la seva família sobre el futur de Florence, als 30 anys es va traslladar a l'institut "de diaconesses" de Kaiserswerth, a Alemanya, on va rebre una formació bàsica com a infermera. De retorn a Anglaterra, es va fer càrrec de la direcció d'un centre sanitari per a senyores introduint millores higièniques poc habituals en aquell moment, com l'hàbit de rentar-se les mans amb aigua i sabó. Al seu costat es va formar un petit equip d'infermeres.

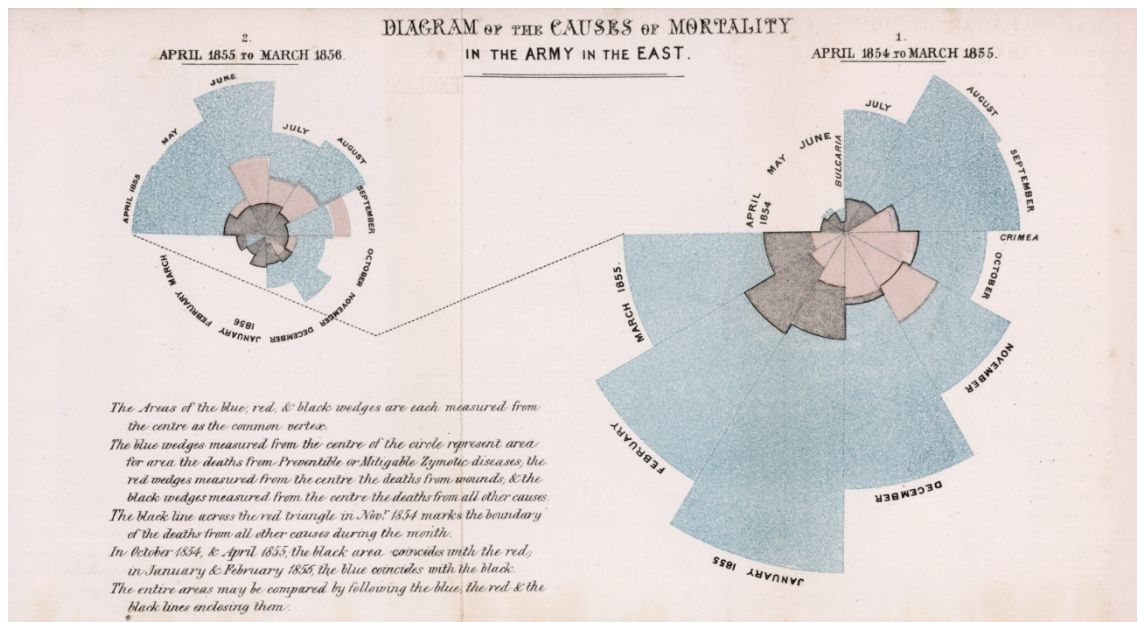

Florence Nightingale, fotografia d'Henry Hering, National Portrait Gallery, Londres

Quan va esclatar la guerra de Crimea (1853-1856) entre l'imperi rus i l'imperi otomà i els seus aliats (entre ells el Regne Unit), les notícies que arribaven a Anglaterra sobre els hospitals de campanya eren esfereïdores i Florence Nightingale va decidir traslladar-se a l'hospital britànic de campanya de Scutari (actualment Üsküdar un districte de la part asiàtica d'Estambul) acompanyada per 38 de les infermeres que havia format.

Varen trobar un panorama desolador, sales atapeïdes de malalts en condicions higièniques deplorables. Al llarg de les primeres setmanes de la guerra, de cada 100 morts de l'exèrcit britànic, 80 eren víctimes dels deficients tractaments sanitaris. Durant el primer estiu que Florence va ser allà varen morir 4000 soldats dels quals en varen morir 10 vegades més per malalties infeccioses que per ferides de guerra. Els ferits arribaven en gran nombre, l'equip mèdic estava del tot desbordat per la situació i els comandaments no hi posaven l'atenció requerida.

Nightingale va fer un esforç formidable per millorar les condicions higièniques i, al mateix temps, per convèncer al govern britànic de la necessitat de prendre mesures al respecte. Per tal de posar de manifest el problema de la manera més clara possible i impulsar solucions va fer una tasca de recollida de dades sobre les causes de la mort dels soldats i les va representar en gràfics estadístics. El seu gràfic més conegut és el que s'anomena *Diagrama de la Rosa* i que, actualment, rep el nom de *Diagrama d'àrea polar*. Es mostra en la imatge següent.

Cada sector circular, com si fos un pètal de rosa, representa un mes de l'any. L'àrea de la part blava (mesurada des del centre del cercle) representa les morts per malalties infeccioses o altres que es podien prevenir o mitigar. Les àrees vermelles (també mesurades des del centre) representen les morts mensuals per ferides de guerra i les àrees negres representen les morts per altres causes. La part de l'esquerra és la continuació del diagrama de la dreta quan els mesos van avançant.

En aquest diagrama es veu molt clara la situació desastrosa del principi pel que fa a la incidència de les malalties degudes a infeccions o males condicions higièniques i com, a poc a poc, es va controlant i disminueix fortament el nombre de morts.

Florence Nightingale no va ser la primera persona que va utilitzar infografia estadística però sí que va ser la primera persona que en va fer ús per intentar promoure canvis socials. Acabada la guerra de Crimea i de retorn a Anglaterra, va continuar treballant amb força per millorar les condicions sanitàries a l'exèrcit britànic i als hospitals en general (ventilació, rutines higièniques, sorolls, alimentació, llits i roba de llit, netedat de les habitacions...).

Florence Nightingale fou pionera de la recollida i anàlisi de dades estadístiques sanitàries, bàsiques en els estudis epidemiològics. Els seus treballs estadístics la varen portar a ser la primera dona admesa a la *Royal Statistical Society* i a rebre la distinció de membre honorària de l'*American Statistical Association*.

Va morir a Londres el 13 d'agost de 1910, als 90 anys.

També va dedicar molts esforços a la formació d'infermeres i està considerada la creadora de la infermeria moderna. Per això, cada 12 de maig, aniversari del seu naixement, se celebra el **Dia Internacional de la Infermeria**.

Aquest any 2020 es commemora el 200 aniversari del seu naixement. Precisament un any on la infermeria i les dades estadístiques han jugat un paper clau!

Anton Aubanell